

รวมธรรมนำจิต
เข้าถึงจุดที่สุดของจิต

นาทีทองรองรับธรรมาภิสมัยวิไลเลิศประเสริฐสุด หมายถึง การปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต สนิทแนบในดวงจิต เข้าถึงความสงบ พบความสว่างกระจ่างแจ้ง ด้วยความฉลาดในกระบวนจิต เมื่อจิตเข้าถึงความสงบแล้ว ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา ค้นคว้าสัจจธรรมภายในดวงจิตนี้ เมื่อรู้ธรรม เห็นธรรม ได้แล้ว โดยที่จิตพิจารณาค้นคว้าด้วยปัญญา **พบคุณธรรมอันล้ำค่า** หมายถึง จิตเข้าถึงธรรมโดยแท้จริงทุกประการ ดลบันดาลให้จิตนั้น มีพลังอันแก่กล้า กำหนดตัวผู้รู้ได้อย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาต่อเนื่องในจิตดวงนี้ ก็จะสมตามธรรมาภิสมัยว่า จิตรู้จักจิต จิตรู้ในจิต จิตรู้แจ้งจิต โดยสมบูรณ์พูนผลทุกประการ

จึงขอให้นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรมอย่างซาบซึ้งถึงจิตตานุภาพ เหมือนสมความปรารถนาทุกประการ

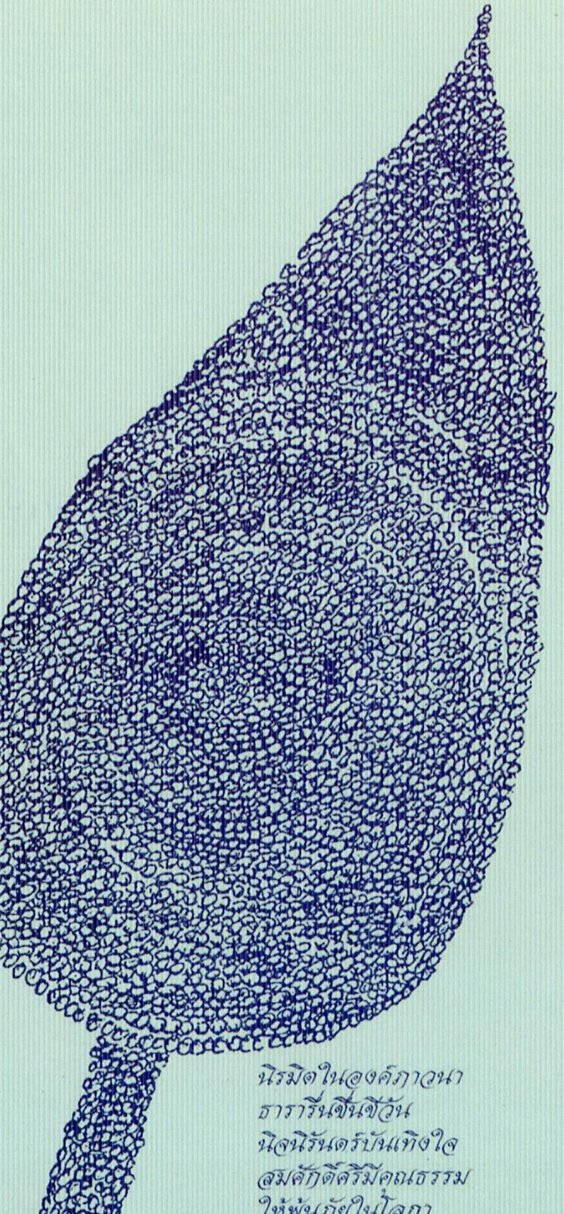
คติธรรมนี้เป็นทิฏฐานุคติของนักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย

พระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต

๒๓ กันยายน ๒๕๕๕

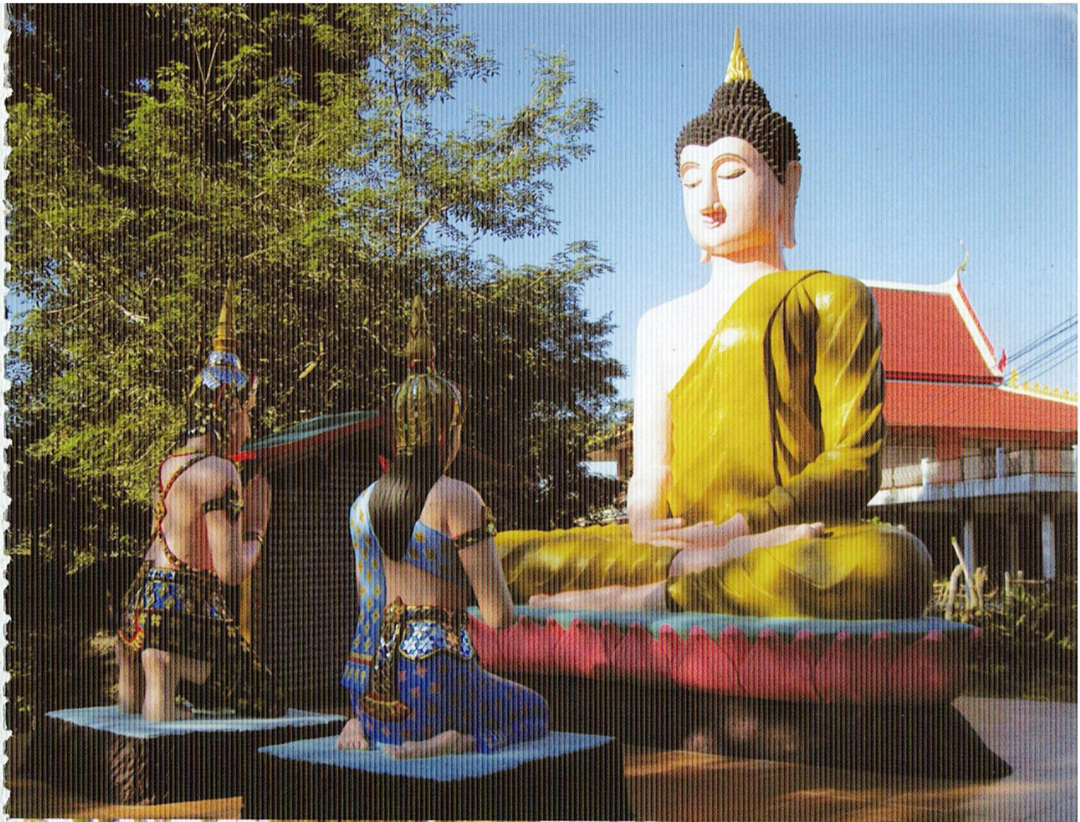
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
องค์กอบกู้แผ่นดินไทย

ดวงธรรมประกาศิต
ค้นคว้าในอุรา
ร่มเย็นเป็นสุขสันต์
สารพัดบรรดามี
เร่งจิตที่มืดมน
ทุกชาติทุกภาษา
ศีล สมาธิ ปัญญา
ขอทุกคนอย่าประมาท
ปฏิบัติถึงที่สุด

นิรมิตในองค์ภาวนา
ธารารื่นชื่นชีวัน
นิจนิรันดร์บันเทิงใจ
สมศักดิ์ศรีมีคุณธรรม
ให้พ้นภัยในโลกา
ให้เร่งหาในใจตน
ที่จะพาให้หลุดพ้น
ที่เกิดชาติเป็นมนุษย์
คงถึงจุดซึ่งแดนเกษม

จากพระอาจารย์ธรรมรัตี ธมฺมรโต (ธมฺมรโตภิกขุ)
วัดชากใหญ่ ต.พลิ้ว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี

พระพุทธรูปปางต่างๆ
ในบริเวณพุทธอุทยานฯ

พระพุทธรูปปางต่างๆ ในบริเวณพุทธอุทยานฯ

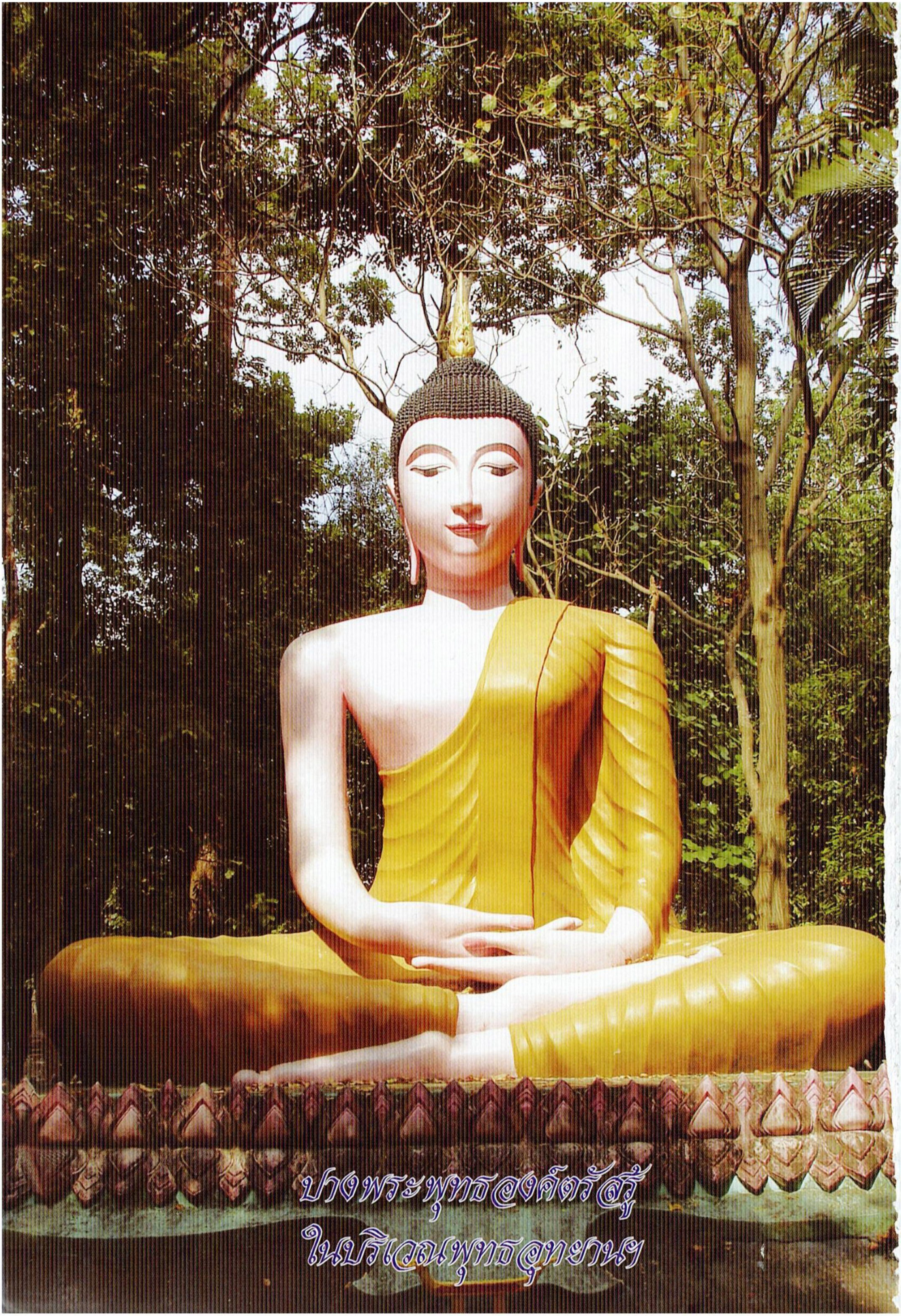
คชสารคู่บัลลังค์แห่งกรุงราชคฤห์
ในบริเวณพุทธอุทยานฯ

วันมาฆบูชารำลึก ในบริเวณพุทธอุทยานฯ

พระพุทธปรินิพพานปกเกล้ารำไพพรรณี
ในบริเวณพุทธอุทยานฯ

ปางพระพุทธองค์ตรัสรู้
ในบริเวณพุทธอุทยานฯ

คำปรารภ

เนื่องด้วยนายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล และคุณศิริพร สวิงคูณ ทั้งสองท่านนี้มีความประสงค์ต้องการที่จะให้ธรรมาภิสมัยกัณฑ์นี้เป็นบันทัดฐานแด่ผู้ปฏิบัติธรรมสนใจในธรรมทุกท่าน มาศึกษาหาความรู้ในการปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต ในการปฏิบัติธรรม เพราะเหตุนี้ หนังสือเล่มนี้ในการปฏิบัติธรรม ที่จะนำความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของรวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิต ชุดที่อาตมาพระธรรมรัติ ธมฺมรโต แสดงธรรม ซึ่งมีนายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล บันทึกและคุณศิริพร สวิงคูณ มีศรัทธาปสาทะเป็นเจ้าภาพพิมพ์หนังสือเล่มนี้ เพราะหนังสือหลายเล่มที่พิมพ์ที่ผ่านมาแล้วนั้นได้รับกันไปหลายประเทศที่คนไทยที่อยู่เมืองนอกสนใจในธรรม จึงขอหนังสือชุดพระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต แสดงธรรม นายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล บันทึกมากัน

หลายประเทศ เพราะฉะนั้นหนังสือที่พิมพ์ทุกเรื่องทุกกัณฑ์ไม่พอแจก เพราะมีผู้สนใจในธรรมอย่างซาบซึ้งเมื่อมีหนังสือของพุทธอุทยานนานาชาติ มหาปทุมวิทยา ญาณสัมปันโน พลิ้ว แหลมสิงห์ จันทบูรพาทิศร่มรื่นชื่นชีวันสถานแห่งนี้ ซึ่งคนส่วนมากจะเรียกว่าวัดชากใหญ่ เพราะเหตุนี้หนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์แด่ท่านผู้สนใจในธรรม ปฏิบัติธรรม เพื่อรู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต เพราะเหตุนี้ คุณศิริพร สวิงคูณ เธอมีศรัทธาพิมพ์หนังสือมาหลายเล่ม หลายฉบับแล้ว หลายเรื่อง หลายรส ที่ปรากฏเป็นรูปเล่มของหนังสือแต่ละเรื่อง ได้แจกเป็นธรรมบรรณาการแด่คนไทยต่างประเทศหลายประเทศที่ร้องขอมา และคนไทยภายในประเทศไทยของเรานี้ ต่างปลื้มปิติยินดีปรีดาปราโมทย์ในการศึกษาธรรม อ่านธรรมทุกเรื่องของชุดพระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต แสดงธรรม นายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล บันทึก และหนังสือ

หลายฉบับที่คุณศิริพร สวิงคูณ เป็นเจ้าภาพบริจาคทุนทรัพย์ของเธอพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการแจกจ่ายให้ท่านสาธุชนผู้สนใจในธรรมอย่างเป็นธรรมทานอย่างสุดซึ้ง เพราะเหตุนี้หนังสือเล่มนี้จะเสริมสติปัญญาของท่านสาธุชนที่สนใจในธรรม เพื่อปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต ของผู้ที่ได้มาศึกษาธรรมทุกเรื่อง จะได้มีความฉลาดในกระบวนจิตไปตามๆกันแด่ผู้สนใจในธรรมเป็นอย่างแน่แท้ และหนังสือธรรมทุกเรื่องชุดพระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต แสดงธรรม นายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล บันทึกก็ดี คุณศิริพร สวิงคูณ เป็นเจ้าภาพพิมพ์หนังสือทุกฉบับก็ดี ขอทุกท่านที่มีความสนใจในธรรม ปฏิบัติธรรม เพื่อรู้ธรรม เห็นธรรม ขอทุกท่านจงมีความรุ่งเรืองในการปฏิบัติธรรมเหมือนสมความปรารถนาทุกประการ เทอญ

ขออำนวยพร

พระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต
เจ้าอาวาสวัดชากใหญ่

พุทธอุทยานนานาชาติ มหาปทุมวิทยา ญาณสัมปัน
โน พลิ้วแหลมสิงห์ จันทบูรพาทิศ ร่มรื่นชื่นชีวันสถาน
ณ วัดชากใหญ่ จังหวัดจันทบุรี

รวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุด ....ที่สุดของจิต..........

พระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต แสดงธรรม

นายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล ผู้บันทึกธรรม ๒๒ ธ.ค. ๒๕๕๕

การปฏิบัติธรรมของพุทธบริษัททั้งหลาย นับตั้งแต่พุทธกาลมาแล้ว สมัยที่พระพุทธองค์ได้ทรงยังมีพระชนม์อยู่ในขณะนั้นที่ผ่านตามกาลเวลามา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายที่มีความสนใจในธรรม ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างแยบยลแยบคาย โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพันจะไม่มีความหวั่นไหวสะทกสะท้าน ประการหนึ่ง ประการใดแม้แต่น้อย ตั้งใจปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรมแจ้งในธรรม แจ้งในจิต เพื่อให้จิตนั้นมีความมั่นคง

ของจิตและของธรรม โดยอาศัยสติเป็นผู้รักษาจิตอย่างทรงไว้ซึ่งความมั่นคงของธรรม จิตที่มีสติทุกขณะจิตที่จะปฏิบัติธรรมเข้าถึงจิต เข้าถึงธรรมได้นั้น จิตนั้นจะต้องมีความฉลาดในกระบวนจิต จะทำให้จิตนั้นดำรงไว้ซึ่งความเป็นอิสรภาพ ที่จะประกาศชัยชนะกับกิเลสและอารมณ์ ที่มันตัวก่อภพก่อชาติให้เวียนว่ายตายเกิดไม่มีสิ้นสุด เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิดสับเปลี่ยนหมุนเวียนกิเลสและเวียนอารมณ์ กิเลสและอารมณ์นั้นที่มันเป็นเจ้าหัวใจมานานแสนนาน หลายภพหลายชาติหลายกัปหลายกัลป์ ที่กิเลสเหล่านี้จะเป็นกิเลสอย่างหยาบก็ตาม จะเป็นกิเลสอย่างกลางก็ตาม จะเป็นกิเลสอย่างละเอียดก็ตาม ที่มายึดครองดวงจิตดวงใจนี้ คำว่าตกเป็นทาสเป็นเชลยของจิตนั้น ถ้าจิตนั้นไม่เต็มเปี่ยมบริบูรณ์พูนผลด้วยธรรมาภิสมัย คงจะต้องวนเวียนวนว่ายเวียนตายเวียนเกิด อย่างไม่มีที่สิ้นสุดเลยแม้แต่น้อย

เพราะฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น **ต้องตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์**

คำนี้เป็นคำที่พระพุทธองค์ได้เปล่งพระอุทาน พระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในสมัยที่พระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ พระพุทธองค์ได้ทรงเปล่งพระอุทานว่า พุทธบริษัททั้งหลายที่ได้เข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรมรู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต ปฏิบัติจนจิตรู้จักจิต จิตรู้ในจิต จิตรู้แจ้งจิตนั้น สรุปแล้วว่า สตินั้นจะต้องสมบูรณ์พูนผลอยู่ทุกขณะจิต จะไม่ให้จิตต้องตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์ เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายต้องมาพยายามสะสางล้างมลทินให้สิ้นไปจากใจ ที่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดอยู่จนกระทั่งปัจจุบันนี้ นี่ก็แสดงให้เห็นชัดๆแล้วว่า จิตที่ไม่สมบูรณ์ด้วยสติ ไม่สมบูรณ์ด้วยปัญญา ไม่สมบูรณ์ด้วยความเพียร ไม่สมบูรณ์ด้วยความอดทนอดกลั้นไม่สมบูรณ์ด้วยความจริงใจและจริงจัง เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมทุกครั้งต้องมีคำอธิษฐานไว้ก่อนล่วงหน้าเหมือนกับอาตมาภาพพระธรรมรัติองค์นี้ ที่ปฏิบัติธรรมทุกครั้งจนเจริญในทางสมาธิ ปัญญา ท่านก็จะมี

คำอธิษฐานว่าสมมุติว่าคืนนี้หรือวันนี้ จะปฏิบัติธรรมเพื่อรู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต พระธรรมรัติองค์นี้ที่ผ่านมาแล้วนั้น จะต้องมีคำอธิษฐานเป็นที่ตั้ง เช่น อธิษฐานว่า ข้าพเจ้าจะตั้งอกตั้งใจ ปฏิบัติธรรมรู้ธรรม เห็นธรรม ขออธิษฐานว่าจะปฏิบัติธรรมตลอดคืนให้ครบ ๑๒๔ คืน สมัยที่ปฏิบัติธรรมในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบันนี้ จึงเห็นผลของการอธิษฐานปารมี ที่ทำให้จิตมีความทรงไว้ซึ่งความมั่งคงของจิต รักษาจิตด้วยมีสติตามรักษาทุกขณะจิต จะไม่ยอมให้จิตแปรปรวนรวนเรเป็นอย่างเด็ดขาด จิตนั้นจะมีตัวพุทโธ ตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิต มีสติตามรักษาอยู่ทุกขณะจิต พร้อมไปด้วยมีจิตที่กำหนดตัวผู้รู้ในจิตนี้อยู่ทุกอิริยาบถ จิตนี้จะสมบูรณ์ด้วยปัญญาปรีชาญาณ โดยจิตที่ได้รับความสงบเยือกเย็น คำว่ายกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาในขณะที่จิตได้รับความสงบแล้ว หมายถึง มีปัญญาความรอบรู้ในกองสังขารทั้งหมด ที่จิตมีความสมบูรณ์ด้วย

ความสงบ มีความสมบูรณ์ด้วยปัญญา มีความรอบรู้ในกองสังขารทั้งหมด จะไม่ยอมให้กิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย ที่จะมายึดครองในดวงจิตที่จะทำให้จิตนี้ตกเป็นทาสเป็นเชลยของอารมณ์และกิเลสนั้น

ที่ทำให้มีวัฏจักร วัฏวนได้ เป็นเพราะเหตุในจิตนั้นขาดหลักธรรมหมายถึง ขาดสติ ไม่มีความสงบในดวงจิต เมื่อจิตของผู้ใดไม่มีความสงบ เมื่อพิจารณาอะไร การพิจารณานั้นจะต้องให้มีความสมบูรณ์ จิตที่ได้รับความสงบเยือกเย็นแล้ว สติตามรักษาจิตด้วยสมบูรณ์แล้ว มีความรอบรู้แจ่มแจ้งแทงตลอดด้วยปัญญาปรีชาญาณ รู้ถึงสิ่งต่างๆที่เกิดมาในดวงจิตจะมาในทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็ตาม ปัญญานั้นจะต้องมีความรอบรู้อยู่ทุกขณะจิต ปัญญาจะเกิดได้สมบูรณ์แบบได้จะต้องอาศัยจิตนั้นมีความสงบเยือกเย็น จิตเป็นหนึ่งไม่มีสอง ปัญญาเกิดขึ้นได้เพราะตรงนี้ ไม่ใช่ปฏิบัติธรรมนึกคิดเอาอย่างนั้นไม่ใช่ คำว่า สัญญาความจำได้

หมายรู้มาจากการนักปฏิบัติธรรมประเมินผลผิด จิตยังเข้าไม่ถึงความสงบมีแต่นึกคิดเอา ทางธาตุสี่ก็ดี ขันธ์ห้าก็ดี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้าจิตไม่เข้าถึงความสงบโดยแท้จริงแล้ว จะไม่ได้คำนั้นว่าพิจารณา จะต้องเรียกว่า สัญญารมณ์เท่านั้น หมายถึง ความจำได้หมายรู้ไม่ใช่ตัวความรู้หรือตัวผู้รู้ ตัวผู้รู้โดยแท้จริงนั้นจะต้องเกิดจากจิตที่รู้จักจิต จิตรู้ในจิต จิตรู้แจ้งจิตถึงจะถูกต้อง หมายถึง นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายจะต้องปฏิบัติจิตเข้าถึงความสงบ เมื่อจิตเข้าถึงความสงบแล้ว ตอนนี้แหละจึงจะยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาได้ด้วยจิตพร้อมแล้ว จิตเป็นหนึ่งไม่มีสองแล้ว จิตมีอารมณ์เดียวคือจิตมีพุทโธเป็นหลักชัย ปัญญาที่รอบรู้กองสังขารทั้งหมดนี้ รู้นอก รู้ใน รู้ใกล้ รู้ไกล รอบรู้ทุกขณะจิต เช่นเมื่อจิตได้รับความสงบเยือกเย็นสมบูรณ์แบบแล้ว มีปัญญาปรีชาญาณ ที่ว่ารอบรู้ในกองสังขารทั้งหมดนั้น ที่จิตกำหนดตัวผู้รู้ รู้ลึกซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด

ทั้งสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส จิตที่ได้ล้างมลทินให้สิ้นไปจากจิตดวงนี้ ลักษณะนี้ที่จะต้องเรียกว่าจิตตานุภาพได้ เรียกว่าจิตนั้นสมบูรณ์แล้วด้วยตัวผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดยมีปัญญาปรีชาญาณรู้เรื่องของธาตุขันธ์ทั้งหมด ธาตุสี่ หมายถึง ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ถ้ามากำหนดตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิต ปัญญาความรอบรู้ในทางธาตุสี่ก็ดี หมายถึง ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ทั้งสี่ธาตุนี้ที่อยู่ในเรือนร่างนี้ของมนุษย์โลกทั้งหมด ธาตุดิน หมายถึง ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น เจาะลึกลงไปถึงเรือนร่างของมนุษย์โลกนี้ จะต้องมีความสมบูรณ์ไปด้วยธาตุสี่ประการที่บรรยายมานี้ ธาตุน้ำ ที่อยู่ในเรือนร่างนี้ ที่ได้มีในตำราที่เขียนไว้แล้วทุกอย่าง น้ำเลือด น้ำหนอง น้ำตา น้ำต่างๆ ภายในเรือนร่างนี้ ลมพัดเบื้องบน ลมพัดเบื้องล่าง จนถึงลมหายใจเข้าออกนี้ สัตว์โลกทั้งหลายจะต้องมีลมหายใจ ถ้าขาดลมหายใจก็หมายถึงว่าคนตายแล้ว การหายใจ

เข้าหายใจออกนั้น ถ้ามีตัวผู้รู้กำกับอยู่ทุกขณะจิต ลมเข้าทั้งสี่แบบจะรู้หมด หมายถึง ลมหายใจเข้ายาวออกยาว มีสติตามรักษาอยู่ทุกขณะจิต มีปัญญาปรีชาญาณอยู่ทุกขณะจิต จะรู้แจ้ง แจ่มแจ้งแทงตลอดในเรือนร่างของธาตุขันธ์ทั้งหมด สัตว์โลกทุกตัวตนจะต้องเป็นเช่นนี้อย่างเดียวกัน

ลมหายใจเข้าออกนั้นที่เรียกว่าอานาปานสติ ถ้ามีตัวผู้รู้ได้รู้แจ้งแทงตลอด จนกระทั่งทำให้จิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้งรู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด ธาตุดินก็ตาม ธาตุน้ำก็ตาม ธาตุลมก็ตาม ธาตุไฟก็ตาม อย่างกับธาตุลมนั้น สิ่งที่จะต้องมีประโยชน์ที่สุดหมายถึง ลมหายใจเข้าหายใจออกนั้น จะต้องมากำหนดตัวผู้รู้ที่ทำให้จิตเป็นหนึ่งไม่มีสองนั้น หมายถึงจิตจดจ่อจิตเป็นหนึ่งไม่มีสอง อยู่ในอารมณ์เดียว ไม่มีสองอารมณ์เป็นอย่างเด็ดขาด จึงมีคำเตือนสติไว้ในหลักธรรมที่ว่า

ใครทำใจให้ได้ความสงบ
คงประสบพบธรรมนำผ่องใส
สุขอะไรไหนเล่าเท่าสุขใจ
ค้นคว้าไปใจได้ในนิพพาน
ความเพียรนั้นหมั่นเถิดจะเกิดผล
ควรฝึกตนอดทนจนประสาร
อย่าประมาททำใจให้เบิกบาน
ชนะมารให้ได้ในโลกา
หากเสียท่าเสียทีชี้ไว้แล้ว
คงไม่แคล้วแน่วแน่แย่นักหนา
มัจจุราชกลืนกินสิ้นชีวา
อนิจจาพาเราเฝ้าซมซาน
จงระวังชั่งใจให้ประจักษ์
สุดจะหักลงได้ในสงสาร
เพราะรักชังฝังจิตติดอยู่นาน
คือตัวมารพาลเราเฝ้าเกิดตายเอย

คติธรรมนี้สอนในทางเตือนสติทุกท่าน ไม่ให้จิตตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์ กำหนดตัวผู้รู้ ให้รู้ในรู้ รู้ลึกในลึกในดวงจิตนี้ รู้ถึงธาตุไฟที่ร้อนรนในเรือนร่าง ธาตุไฟในเรือนร่างนั้นเป็นธาตุที่ช่วยย่อยอาหาร เพราะฉะนั้น ธาตุทั้งสี่นี้เมื่อได้พิจารณาแจ่มแจ้งแทงตลอดแล้ว ก็จะเป็นการทำให้จิตนั้นมีความฉลาดในกระบวนจิตยิ่งขึ้น แจ่มแจ้งแทงตลอดในธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ แจ่มแจ้งแทงตลอดในความไม่งามของเรือนร่างเรียกว่า อศุภะ ความไม่งามของเรือนร่างทุกส่วนสัด เป็นของปฏิกูลทั้งเรือนร่างไม่มีอะไรน่าดูน่าชมสักอย่าง มีคติธรรมที่เตือนสติไว้ว่า

มาหลงดีหลงชั่วมัวหลงนัก มาหลงรักหลงชังยังบัดสี
มาหลงสุขหลงทุกข์สนุกโลกีย์ มาหลงมีหลงจนระคนกัน
ทั้งหลงเราหลงเขาเฝ้าเป็นห่วง หลงทั้งปวงลวงหลอกบอกเหหัน
จะโทษอื่นดื่นไปไม่สำคัญ โทษเรานั้นดีกว่ามาหลงตน

คติธรรมคำสอนทุกคำมีความหมาย สอนทุกคนไม่ให้หลงเราและหลงเขา ไม่ให้หลงตัวเองให้มากนัก บุรุษหรือสตรีนารีรัตน์ที่มีเครื่องสำอางมาย้อมแมวขาย ภายนอกดูความงามแต่ภายในนั้น ที่มีหนังหุ้มห่อปกปิดสิ่งปฏิกูลโสโครกโสมม จึงมีสุภาษิตที่ให้คติธรรมไว้ว่า

อย่าได้เมามุนหลงกามคุณยศศักดิ์ศฤงคาร
รูป รส กลิ่น เสียงไม่เที่ยงทะนาน
ย่อมเป็นอันตรธานทับถมแผ่นดิน
สังขารทั้งหลายย่อมเกิดแก่ไข้ตายเบียดเบียนอาจิณ
ซ้ำประกอบทุกข์ยากลำบากกายินปราชญ์ติฉินว่าเป็นอศุภัง
ชีวิตแตกดับเน่าเปื่อยย่อยยับปฏิกูลเกรอะกรัง
เลือดหนองไขขางทุกอย่างพึงชังกระดูกเนื้อหนังกลิ่นเหม็นอับอาย
สรรพสัตว์โลกีย์ย่อมเป็นดังนี้ เกิดเกิด ตายตาย
ร้อยพันแสนชาติทายาทวุ่นวายน้ำตาฟูมฟายโศกเศร้ารักกัน
แม้ไม่แห้งไปรวมกันเข้าไว้แต่ละคนหนึ่งนั้น
ก็มากกว่าแม่น้ำในสาครสมุทรอันลึกล้ำสโรธร

ส่วนกระดูกนั้นเล่าก็ได้กลายเป็นเถ้าทับถมดินดอน
นั้นมากกว่ามากซ้ำซากซับซ้อนมากกว่าสิงขรในแผ่นดินดาน
ขึ้นชื่อปุถุชนต้องว่ายเวียนวนในวัฏสงสาร
เจ็บไข้วายปราณโศกาอาดูรเพราะตัณหา
เป็นมูลต้องเกลือกกลั้วปฏิกูล
พิษเพลิงลวกรนแห่งสัตว์ทั้งหลายผู้ว่ายเวียนวน
ในวัฏสงสารดังนี้แล

ต่อไปให้พิจารณาในทางอศุภะในเรื่องร่างของมนุษย์โลกนี้ และสัตว์โลกนี้เป็นไปในทางอศุภะทั้งนั้น ไม่มีอะไรที่จะงดงามซักอย่างหนึ่ง อย่างกับคติธรรมได้บอกไว้ว่า

หลงรูป หลงนาม เป็นกรรมอะไร
หลงคว้าน้ำเหลว หลงจับ เปลวควันไฟ
หลงสมมุติ จึงหลุด ไปไม่ได้
จะทำให้ ถึงวิมุติ ก็แสนสุดอาลัย
พระพุทธเจ้า ท่านเข้านิพพาน ท่านเอาพยานที่ไหน
ท่านเอาพยาน ในตัวท่าน ท่านจึงไม่กลัวอะไร
ก็เพราะอะไร อะไรท่านไม่มี ท่านจึงไม่มีอาลัย

คติธรรมที่ได้บ่งชัดไว้แล้วว่า นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายต้องมาปฏิบัติธรรม ที่มีตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิต มีสติตามรักษาจิตอยู่ทุกขณะ มีปัญญาความรอบรู้สิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป อย่างเช่นมนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลายเกิดขึ้นมาแล้วตั้งอยู่ไม่นานก็ต้องดับไป การดับไปของมนุษย์โลกนี้ถ้าดับไปโดยมีธรรมเป็นเครื่องอยู่แล้ว มีสติสมบูรณ์แล้ว มีปัญญาความรอบรู้สมบูรณ์แล้ว จิตมีตัวผู้รู้อย่างลึกซึ่งที่เข้าถึงจุด หมายถึง **รวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิต** การปฏิบัติธรรมที่จะทำให้จิตเข้าถึงธรรมได้นั้นท่านก็ชี้บอกแล้วว่า ถ้าจิตมีความฉลาดในกระบวนจิตอยู่ทุกขณะจิต จิตนั้นจะมีตัวผู้รู้ฝังแน่นแฟ้นอยู่ในจิตตลอดกาลตลอดเวลา มีสติตามรักษาอยู่ตลอดเวลา มีปัญญาความรอบรู้อยู่ตลอดเวลา เมื่อจิตของผู้ใดกำหนดตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิตได้แล้ว จิตนั้นจะเป็นจิตตานุภาพโดยสวัสดิภาพ ไม่มีความหวั่นไหวต่อเหตุการณ์ใดๆ หนึ่งไม่มีสองของใจ คำว่าใจเป็นหนึ่งนั้นหมายถึง จิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้ง

สมบูรณ์ด้วยปัญญาความรอบรู้ เมื่อนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายมาขัดเกลามลทินให้สิ้นไปจากใจ คือกิเลสอย่างหยาบก็ดี ความโลภ ความโกรธ กิเลส อย่างกลางก็ดี กามฉันทะ ความใคร่ในกาม พยาปาทะความอาฆาตพยาบาท ถีนมิทธะ มีความหดหู่ จิตซึมทะลึมทะลือ ง่วงเหงาหาวนอน จิตฟุ้งซ่านรำคาญต่างๆ นานาไม่คงที่คงวา มีความสงสัยลังเลไม่ตกลงใจได้ นิวรณ์ธรรมห้าประการนี้ อธิบายมาแล้วในคชสารคู่บัลลังก์ และมติธรรมล้ำค่าที่ได้อธิบายอย่างแจ่มแจ้งแทงตลอด แต่ในที่นี้จึงจะไม่ต้องอธิบายซ้ำเติมขึ้นอีก คชสารคู่บัลลังก์ก็ดี น้ำตกสายธารทิพย์ก็ดี กุสินารารำลึกก็ดี และธรรมะที่หลายบทหลายตอน จนถึงประกาศสงครามระหว่างธรรมและอธรรม มติธรรมล้ำค่าและอีกหลายเรื่อง ซึ่งมีนายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล บันทึกธรรมตามธรรมาภิสมัยที่ท่านแสดงไว้แล้ว

เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายให้รีบเร่งขวนขวาย ให้ได้ปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม

แจ้งในธรรม แจ้งในจิต ที่จะรวบรวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิต เป็นจิตวิมุติความหลุดพ้นโดยปริยายพ้นจากการเป็นทาสของอารมณ์และกิเลส มาหลายภพหลายชาติหลายกัปหลายกัลป์แต่ก็เรียกว่ายังดีกว่าสัตว์เดรัจฉานทั่วไป สัตว์เดรัจฉานทุกชนิดเขาไม่รู้จักการปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม เพราะฉะนั้นเมื่อเราเกิดเป็นมนุษย์แล้ว อย่าได้เสียท่าเสียทีที่เกิดมาชาติหนึ่งในการเกิดเป็นมนุษย์ ให้เข้ามาปฏิบัติธรรมรู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต อย่ามัวแต่หมกมุ่นวุ่นวายไปตามโลกีย์วิสัย คำที่ว่า ปฏิบัติให้รู้จักจิตของตัวเองนั้น จิตรู้ในจิตของตัวเองนั้น จิตรู้แจ้งจิตของตัวเองนั้น ก็มาจากความฉลาดในกระบวนจิตที่จะต้องระมัดระวังที่จะไม่ให้จิตต้องตกเป็นทาสของอารมณ์และกิเลสเป็นอย่างเด็ดขาด ให้กำหนดตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิต พร้อมไปด้วยสติ ปัญญา ความเพียร ความอดทน มีความจริงใจในการปฏิบัติธรรม มีคำอธิษฐานบังคับไม่ให้จิตไขว้เขว ให้จิตมุ่งสู่การปฏิบัติธรรมอยู่

ทุกขณะจิต กำหนดตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิต จนจิตนั้นมีคุณธรรมเต็มพร้อม จิตที่ฝึกฝนอบรมไว้ดีแล้วก็จะนับได้ว่าจิตนั้น **รวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิต** คำนี้เป็นคำลึกซึ้งมาก รวมธรรมรวมจิต รวมธรรมนำจิตให้เป็นหนึ่งไม่มีสอง ครองไว้ซึ่งความมั่นคงของจิต ระวังจิตไม่ให้ติดสมมุตินิยม ระวังไม่ให้จิตตกเป็นทาสของอารมณ์และกิเลส ปฏิบัติธรรมจนรู้แจ้งแทงตลอด รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดในดวงจิต ปรับปรุงแก้ไขในดวงจิตปรับปรุงจิตให้เป็นหนึ่งไม่มีสอง จดจ่ออยู่ในอารมณ์เดียว กำหนดตัวผู้รู้อยู่ในอารมณ์เดียว รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดในสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส จิตดวงนี้จะต้องสมบูรณ์ด้วยสติ ปัญญาปรีชาญาณ กำหนดตัวผู้รู้ ให้รู้ในรู้ รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดในสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส มีปัญญาความรอบรู้ รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด จิตดวงนี้เมื่อปฏิบัติเข้าถึงธรรมได้แล้วพร้อมไปด้วยบารมี ๓๐ ทัศ อาทิเช่น ทานบารมี ทานอุปบารมี ทานปรมัตถบารมี ศีลบารมี ศีลอุปบารมี

ศีลปรมัตถปารมี เนกขัมมะปารมี เนกขัมมะอุปปารมี เนกมะปรมัตถปารมี ปัญญาปารมี ปัญญาอุปปารมี ปัญญาปรมัตถปารมี วิริยะปารมี วิริยะอุปปารมี วิระยะปรมัตถปารมี ขันติปารมี ขันติอุปปารมี ขันติปรมัตถปารมี สัจจะปารมี สัจจะอุปปารมี สัจจะปรมัตถปารมี เมตตาปารมี เมตตาอุปปารมี เมตตาปรมัตถปารมี อุเบกขาปารมี อุเบกขาอุปปารมี อุเบกขาปรมัตถปารมี ทะสะปารมี ทะสะอุปปารมี ทะสะปรมัตถปารมี นี้แหละที่เรียกว่าปารมี ๓๐ ทัศ ถ้าทุกคนนำปารมี ๓๐ ทัศ มาใช้เป็นอาวุธยุทโธปกรณ์ เชื่อเหลือเกินว่ากิเลสอย่างหยาบก็ดี กิเลสอย่างกลาง ก็ดี กิเลสอย่างละเอียดก็ดี มันจะต้องกระเด็นออก จากจิตโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น รวมธรรมนำจิต เข้าถึงจุดที่สุดของจิตนั้นลึกซึ้งมาก เพราะฉะนั้น การปฏิบัติในทางจิตนั้น ต้องพยายามทำความฉลาด ในกระบวนจิตให้มากที่สุด เพราะการต้องมาเวียน ว่ายตายเกิดของสัตว์โลกทั่วๆ ไป การขาดความฉลาด

ในกระบวนจิตนั้น เป็นการประมาทที่ร้ายแรงที่สุด เพราะฉะนั้นอย่าให้เป็นเช่นนั้น ต้องพยายามหมั่นยังความเพียร เพียรละความขี้เกียจขี้คร้านให้หมดไป เพียรละความโลภความโกรธให้หมดไป เพียรละความอิจฉาริษยาให้หมดไป เพียรละความถือเขาถือเราให้หมดไป เพียรละกิเลสอย่างหยาบ เพียรละกิเลสอย่างกลาง เพียรละกิเลสอย่างละเอียด กิเลสอย่างกลางนั้น นิวรณ์ธรรมห้าประการข้อที่หนึ่งกามฉันทะที่เคยอธิบายไว้แล้วมติธรรมล้ำค่า คชสารคู่บัลลังก์แห่งกรุงราชคฤห์ และประกาศสงครามระหว่างธรรมและอธรรม และธรรมะหลายบทหลายตอน ชุดพระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต แสดงธรรม ซึ่งมีนายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล บันทึก โดยเฉพาะท่านอธิบายถึงเรื่องพยาบาทปองร้ายอาฆาตมาดร้าย นิวรณ์ข้อนี้เป็นข้อที่ร้ายกาจมาก ควรจะต้องมากำจัดจิตที่มีความเศร้าหมองให้หมดไป ควรมีความเมตตากรุณาสร้างไว้ในจิตตลอดเวลา เพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น

ในจิต เพื่อจะให้ความอาฆาตพยาบาทหมดไป จิตนั้นจะปล่อยวางได้โดยฉับพลัน จิตที่มีความหดหู่ให้หมดไป จิตที่มีความซึมทะลึมทะลือให้หมดไป จิตที่มีความฟุ้งซ่านรำคาญต่างๆ นานาให้หมดไป จิตที่มีความสงสัยไม่ตกลงใจได้ให้หมดไป คือ นิวรณ์ห้าประการเหล่านี้ เราจะต้องรู้จักการใช้ธรรมคู่แข่งขัน มาต่อสู้กับกิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด เหล่านี้ให้หมดไป อาทิเช่นความใคร่ในกามนั้น ต้องพิจารณาความไม่งามของเรือนร่าง สิ่งโสโครกโสมมในเรือนร่าง จนใจเบื่อหน่ายคลายกำหนัด พยาบาท จะต้องมีจิตเมตตากรุณาในจิตตลอดเวลา จนตัวพยาบาทหายไปจากจิตนี้ ถีนมิทธะ จิตหดหู่จิตซึมทะลึมทะลือ ง่วงเหงาหาวนอน การแก้ไขนั้นสิ่งที่ดีที่สุดเมื่อเราปฏิบัติธรรมมีการง่วงเหงาหาวนอน ผู้แสดงธรรมใช้ได้ผลมาแล้ว หมายความว่าสรงน้ำหรืออาบน้ำได้ผลดีที่สุด ความฟุ้งซ่านต่างๆ นานา ที่เกิดขึ้นในทางจิตเพราะจิตนั้นมีแต่อดีตและอนาคตคละเคล้าในดวงจิต จิตนั้นตก

เป็นทาสของกิเลสและอารมณ์เท่านั้น ถ้าจิตนั้นได้มาบำเพ็ญในทางสมถะให้มากที่สุด ปฏิบัติจนจิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้ง มีคติธรรมเป็นคำกลอนได้บอกไว้ว่า

คำว่าสุข สุขนี้มีจริงหรือ หากลองรื้อคิดไปคงได้เห็น
อันสุขอื่นดื่นไปไม่เยือกเย็น มีทุกข์เข็ญเข้าปนระคนร้อน
แต่มีสุขอย่างหนึ่งพึงสำเหนียก สุขนั้นเรียกสันติสุขวายทุกข์ถอน
สงบสงัดกายใจไร้นิวรณ์ สติต้อนจิตไว้ภายในกาย

คติธรรมนี้หมายถึง จิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้ง จิตที่จะเป็นจิตตานุภาพได้นั้นจะต้องสมบูรณ์ด้วยปารมี ๓๐ ทัศ เพราะฉะนั้นนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายต้องรีบขวนขวาย ปฏิบัติธรรมรู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต การที่จะรวบรวม รวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิตได้นั้นจิตนั้นจะต้องทำความฉลาดในกระบวนจิตอย่าง

เยี่ยมยอด ต้องปฏิบัติให้ชนะใจของตัวเองให้มากที่สุด การปฏิบัติให้ชนะใจของตัวเองนั้น เราจะต้องนั่งเหนืออารมณ์และกิเลส อย่าอยู่ใต้อารมณ์และกิเลส หมายถึงต้องปฏิบัติให้ชนะใจของตัวเองให้ได้ เราจะต้องนั่งเหนืออารมณ์และกิเลสของตัวเองให้ได้ เมื่อจิตสมบูรณ์ด้วยสติ ปัญญาปรีชาญาณได้แล้ว เรียกว่าจิตนั้นเป็นจิตตานุภาพได้อย่างสิ้นเชิง หมดข้อสงสัยอะไรอีกต่อไป การปฏิบัติธรรมในทางจิตนั้นต้องทำลายตัวขี้เกียจขี้คร้านให้หมดไปจากใจดวงนี้ ละกิเลสให้หมดไปจากใจดวงนี้ ระวังจิตอย่าให้ติดรักติดชัง ระวังจิตอย่าให้อยู่ใต้อารมณ์และกิเลส ต้องพยายามสร้างสรรค์ตัวผู้รู้ในรู้ รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดในสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส ที่เป็นเหตุทำให้จิตมีความมัวหมอง เพราะเหตุนี้จึงได้ย้ำแล้วย้ำอีกว่า ต้องพยายามสะสางล้างมลทินให้สิ้นไปจากใจดวงนี้

บันทึกครั้งที่ ๒
วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

การที่สะสางล้างมลทิน จะต้องกำหนดตัวผู้รู้ให้ชัดเจน ตัวผู้รู้มาเป็นหลักชัยที่ไม่มีอะไรมาทำให้ล้มได้ เพราะฉะนั้น จึงได้ย้ำถึงสติปัฏฐานสี่ประการเพราะอะไร คำว่า สติตามติด ตามเตือนนั้นเตือนอะไร ใจดวงนี้เมื่อรู้ที่สุดก็หลงที่สุดเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงได้ย้ำให้มีตัวผู้รู้ ผู้ตื่นตลอดเวลานั้น จิตที่จะเข้าถึงธรรมโดยแท้จริงได้นั้น ก็ต้องอาศัยตัวผู้รู้เป็นหลักชัยใช่ไหมล่ะ เพราะฉะนั้น จะต้องมาทำความรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์อยู่ทุกขณะจิต จิตดวงนี้ถ้าได้อบรมบ่มนิสัยไว้ดีแล้ว จึงจะมีจิตตานุภาพได้โดยสวัสดิภาพ ไม่เป็นทาสของกิเลสและอารมณ์เป็นอย่างเด็ดขาดกำหนดตัวผู้รู้ ให้รู้ในรู้ให้รู้ในส่วนลึกของลึกในลึก ที่ปรากฏการณ์ในจิตดวงนี้จึงมีสุภาษิตเตือนจิตไว้บทหนึ่งว่า

มาหลงดีหลงชั่วมัวหลงนัก มาหลงรักหลงชังยังบัดสี
มาหลงสุขหลงทุกข์สนุกโลกีย์ มาหลงมีหลงจนระคนกัน
ทั้งหลงเราหลงเขาเฝ้าเป็นห่วง หลงทั้งปวงลวงหลอกบอกเหหัน
จะโทษอื่นดื่นไปไม่สำคัญ โทษเรานั้นดีกว่ามาหลงตน

เพราะฉะนั้น เหตุนี้นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย อย่าหลงเราหลงเขาให้มากไปกว่านี้ กำหนดตัวผู้รู้ให้แจ่มแจ้งแทงตลอด รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดทั้งสารพัดธรรมและสารพัดกิเลสนั้น การเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์โลกทั้งหลาย ที่ต้องเวียนวนเวียนว่ายเวียนตายเวียนเกิด เหตุก็มาจากจิตขาดตัวผู้รู้ เมื่อขาดตัวผู้รู้ก็ต้องเรียกจิตนั้นว่ามีแต่ตัวผู้หลง

ที่กล่าวมาแล้วนั้น เพราะเราไม่ทำจิตให้เป็นกลาง มันจึงเสียท่าเสียทีอย่างนั้น ถ้าเราทำจิตให้เป็นกลางได้ทุกขณะจิต หมายถึง มีตัวปัจจุบันอยู่ทุกขณะจิต นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายจะต้องกำหนดตัวผู้รู้ ให้รู้ลึกซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด ว่าจิตดวงนี้อยู่ในสภาพเช่นใด จิตดวง

นี้จะต้องมีตัวปัจจุบันอยู่ทุกขณะจิต ไม่มีอดีตอนาคตเข้ามากล้ำกราย ต้องมาทำลายสิ่งเหล่านี้อย่าให้มีในจิตแม้แต่น้อย เรื่องที่ล่วงมาแล้วก็ตาม เรื่องที่ยังมาไม่ถึงก็ตาม นี่แหละเรื่องอดีตและอนาคต นี่แหละน่ากลัวที่สุด ถ้าทั้งสองมาส้องสุมรุมหัวใจเมื่อใด ใจนั้นจะต้องตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์อยู่ร่ำไป เพราะฉะนั้น ให้ทุกท่านเมื่อทำจิตได้รับความสงบได้แล้ว ก็ต้องยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา กำหนดตัวผู้รู้ให้รู้ลึกซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด โดยมีสติตามเตือนตามรักษาตลอดเวลา พร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญามีอยู่ทุกขณะ เมื่อเรารักษาความเป็นปกติได้แล้ว เหมือนกับการรักษาศีลไม่ให้ด่างพร้อยเป็นศีลบริสุทธิ์แล้ว สมาธิก็ปรากฏชัดในจิตดวงนี้ จิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้งมีความรอบรู้ในกองสังขาร มีตัวผู้รู้ที่แจ่มแจ้งแทงตลอดรู้ลึกในลึก นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายโปรดทราบดังนี้ จึงมีคติธรรมคำกลอนสอนอีกบทหนึ่งว่า

ความดีใจเสียใจได้คู่กัน สิ่งสำคัญนั่นคือเส้นวิถี
ถ้าเดินผิดหนทางห่างกายี จิตหมดที่พึ่งพาอาศัยเลย
ขอทุกท่านจงสร้างทางกุศล อย่าทำตนเกียจคร้านพาลเมินเฉย
การฝึกหัดจิตใจให้ชินเคย แน่นักเอยเสวยทรัพย์นับด้วยบุญ

เพราะฉะนั้น เมื่อจิตของผู้ใดปฏิบัติธรรมได้ถึงขั้นนี้ ปฏิบัติจิตให้เข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้ง เมื่อจิตเข้าถึงความสงบแล้ว ให้ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาค้นคว้าในใจดวงนี้ โดยพิจารณากายเป็นอารมณ์ตลอดกาลตลอดเวลา จะพิจารณาในทางธาตุก็แจ่มแจ้ง จะพิจารณาในทางอศุภะก็แจ่มแจ้ง จะพิจารณาในทางพระไตรลักษณ์ก็แจ่มแจ้งแทงตลอด

เพราะฉะนั้น ความฉลาดในกระบวนจิตนี้ ที่จะทำให้จิตหลุดพ้นไปได้นั้น จะต้องมีกุศโลบายแยบยลแยบคาย **จิตรู้จักจิต จิตรู้ในจิต จิตรู้แจ้งจิตนั้น** ก็เนื่องมาจากจิตฝึกฝนอบรมไว้ดีแล้ว เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายอย่าลืมตน อย่าลืมตัว ให้มีความขยัน

หมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต จนทำให้จิตนั้นปฏิบัติธรรมเข้าถึงจิต จิตเข้าถึงธรรม นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายเมื่อปฏิบัติได้อย่างนี้แล้ว คำว่า จิตเข้าถึงธรรม ธรรมเข้าถึงจิตได้นั้น แสดงว่ากิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด จะไม่มีโอกาสส้องสุมรุมหัวใจได้เลยแม้แต่น้อย เพราะจิตนั้นประคับประคองธรรมาภิสมัยไว้ดีแล้ว มีความสมบูรณ์ด้วยมหาสติปัฏฐานทั้งสี่ประการแล้ว รู้ซึ้งถึงกาย เวทนา จิต ธรรม ที่ได้แสดงธรรมอธิบายไว้ในมติธรรมล้ำค่า และประกาศสงครามระหว่างธรรมและอธรรม นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย เมื่อปฏิบัติธรรมให้รู้ซึ้งถึงแก่นแท้ได้ทุกขณะจิต เมื่อเราสร้างตัวผู้รู้อยู่ทุกอิริยาบถได้เช่นนี้แล้ว คำว่า **รวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิตได้นั้น** ก็มาจากความฉลาดในกระบวนจิตได้ตั้งแต่ต้นจนอวสาน การบำเพ็ญทางจิตนั้นต้องพร้อมด้วย สติตามรักษาจิต พร้อมด้วยปัญญาความ

รอบรู้ พร้อมด้วยความเพียร ความอดทน ความจริงใจ ไม่ถอยหลังแม้แต่ก้าวเดียว เดินหน้าสู้เรื่อยไปจนมีใจชนะใจของตัวเองได้อย่างสิ้นเชิง พร้อมไปด้วยกำหนดตัวผู้รู้อย่างลึกซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด ทั้งสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส ที่เป็นเหตุทำให้จิตเรามัวหมอง เพราะฉะนั้น การปฏิบัติธรรมที่นำความหลุดพ้นมาสู่ดวงจิตนี้ได้ จิตนั้นจะต้องมาสร้างความฉลาดในกระบวนจิตให้มากที่สุด ให้รู้ซึ้งถึงจุดที่ดับกิเลสไม่ให้เหลือหรอเลยแม้แต่น้อย จะเป็นกิเลสอย่างหยาบก็ตาม จะเป็นกิเลสอย่างกลางก็ตาม จะเป็นกิเลสอย่างละเอียดก็ตาม จะต้องให้รู้ลึกซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด และขอเตือนสติไว้ว่าอย่าหลงกลของกิเลสที่มันหลอกล่อ ให้จิตนั้นหลงใหลอย่างโดยไม่คาดหมาย

สาเหตุนี้ นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายต้องพยายามถึงที่สุด ให้ตามรู้ตามเห็นในสิ่งที่รู้ปัจจุบัน ว่าอะไรมาทำให้จิตต้องตกเป็นทาสเป็นเชลย ที่แสดงธรรมย้ำ

เรื่องนี้ให้มาก เพราะป้องกันไม่ให้จิตนั้นขาดสติตามเตือน ตามรักษา จะต้องมีสติตามเตือน ตามรักษาจิตไม่ให้จิตนั้นตกเป็นทาส เป็นเชลยเป็นอย่างเด็ดขาด ให้ปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิตประกาศอิสรภาพได้อย่างแยบยลแยบคาย โดยไม่มีปัญหาคาใจใดๆ ทั้งนั้น เพราะฉะนั้น เรื่องของจิตนี้เป็นของละเอียดอ่อนมาก ที่ย้ำแล้วย้ำอีกเพราะอะไร

คำว่า **ปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิตนั้น** เพื่อจะให้จิตนั้นไม่ให้ตกเป็นทาสเป็นเชลยเป็นอย่างเด็ดขาด การปฏิบัติธรรมที่จะประกาศอิสรภาพได้นั้น จิตนั้นจะต้องได้รับการฝึกฝนตลอดกาลตลอดเวลา ค้นเข้าไปในใจดวงนี้ว่าใจดวงนี้นั้น มีธรรมเป็นเครื่องอยู่หรือมีกิเลสเป็นเครื่องอยู่ จะต้องปฏิบัติให้ลึกซึ้ง กำหนดตัวผู้รู้ให้ลึกซึ้ง ที่จะเป็นเหตุมาทำลายความเศร้าหมองของใจให้หมดไปคือ กิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิ อุปาทาน ที่มันมาส้องสุมรุมหัวใจนี้มานาน

แสนนาน หลายภพหลายชาติหลายกัปหลายกัลป์ ส้องสุมรุมอยู่ในหัวใจดวงนี้มาตลอดกาลตลอดเวลา เพราะเหตุนั้น ที่ต้องมาแสดงธรรม **เรื่องรวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิต** เพราะต้องการให้นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย มาฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยให้มาบำเพ็ญจิต โดยมีสติตามเตือน ตามรักษา สติประคับประคองจิตนี้ จนจิตนี้มีความมั่นคงทรงไว้ซึ่งมีปัญญาปรีชาญาณ มีปัญญาความรอบรู้ รู้ลึกซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัด ทั้งสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส นักปฏิบัติธรรมผู้ใดก็ดีจะต้องมีศีลสมาธิ ปัญญาอย่างสมบูรณ์แบบ

ศีล หมายถึงมีกาย วาจา ปกติ **สมาธิ** มีความมั่นคงของจิตตลอดกาลตลอดเวลา **ปัญญา** ความรอบรู้ในกองสังขาร รู้ซึ้งถึงกิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลางกิเลสอย่างละเอียด รู้ซึ้งถึงการทำลายกิเลสอย่างหยาบกิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียดให้หมดไป กิเลส

อย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด ที่มันเบียดเสียดครอบงำประจำขันธ์มานานแสนนาน เพราะฉะนั้น การที่นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ที่มาปฏิบัติธรรมให้รู้ธรรม เห็นธรรมนั้น จึงได้ย้ำแล้วย้ำอีกว่า เราจะต้องมาปฏิบัติธรรม จนรู้จักจิตของตัวเอง รู้ในจิตของตัวเอง รู้แจ้งจิตของตัวเอง จนทำลายกิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียดหมดไปในใจดวงนี้ที่มีปัญญาปรีชาญาณ รอบรู้ในกองสังขาร รอบรู้ทั้งกิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด รอบรู้ในการละกิเลสให้หมดไป ตลอดทั้งตัณหา มานะ ทิฏฐิ อุปาทานหมดไป การปฏิบัติในทางศีล สมาธิ ปัญญานั้น เพราะต้องการปราบกิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียดหมดไปโดยสิ้นเชิง ปฏิบัติจนกระทั่งอวิชชาดับไป เมื่ออวิชชาดับไปแล้ว สังขารดับไป วิญญาณดับไป นามรูปดับไป สฬายตนดับไป ผัสสะดับไป เวทนาดับไป ตัณหาดับไป อุปาทานดับไป

ภพดับไป ชาติดับไป รูปขันธ์ดับไป เมื่อสิ่งเหล่านี้ดับไปแล้วจึงจะเรียกว่าปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรมได้แล้ว ปฏิบัติแจ้งในธรรมได้แล้ว ปฏิบัติเข้าถึงตัววิมุติสุข วิมุติธรรม ความหลุดพ้นได้โดยสวัสดิภาพ ไม่ต้องมาเวียนว่ายเวียนตายเวียนเกิดอีกต่อไปแล้ว ถ้านักปฏิบัติธรรมทั้งหลายปฏิบัติธรรมได้ถึงขั้นนี้ได้ ต้องเรียกผู้นั้นได้ว่า **รวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิตได้** โดยสมความปรารถนาทุกประการเทอญ

บันทึกครั้งที่ ๓
วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖

คติธรรมทุกขั้นเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติธรรมในทางจิต ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นจะต้องเป็นระเบียบเรียบร้อย คำว่าเป็นขั้นตอนของการปฏิบัติธรรมในทางจิตนั้นเป็นของละเอียดอ่อนมาก เพราะฉะนั้น สิ่งที่จะต้องทำลายเป็นตัวแรกคืออะไร ไม่ใช่ตัวอวิชชาดอกหรือ ตัวอวิชชานี้มันเป็นจอมทัพของเหล่าอธรรมทั้งหลาย ที่มันทำลายจิตใจที่ขาดสติ ขาดปัญญาปรีชาญาณ ถ้าไม่มาทำความฉลาดในกระบวนจิตอย่างแน่นแฟ้น จิตนั้นจะต้องวนเวียนว่ายเวียนตายเวียนเกิดไม่มีที่สิ้นสุด เพราะฉะนั้น นักปราชญ์ทั้งหลาย ที่มาสร้างความฉลาดในกระบวนจิตเพราะอะไร เมื่อจิตได้รับความสั่งสมอบรมจิตไว้ดีแล้ว จิตนั้นก็จะต้องกลายเป็นจิตตานุภาพโดยสวัสดิภาพ เพราะความฉลาดในกระบวนจิตนั่นเอง คำว่า จิตตานุภาพนั้นหมายถึงอะไร

หมายถึง ความฉลาดในกระบวนจิตไม่ใช่รึ ที่จะทำให้จิตพ้นไปจากสังสารวัฏได้ ไม่วนเวียนวนว่ายเวียนตายเวียนเกิด จิตที่ฝึกฝนอบรมไว้ดีแล้ว จะต้องรู้จักคำว่าสมมุติและวิมุติ ทั้งสองคำนี้จะจำแนกแจกแจงให้ละเอียดลออต่อไป เพราะคำว่า กำหนดตัวผู้รู้ให้รู้ในรู้ รู้ลึกในลึกของจิตดวงนี้ ต้องมาแก้ไขเป็นขั้นตอน ที่จิตนั้นจะเข้าถึงตัวธรรมาภิสมัยได้ ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างแยบยลแยบคาย มากำหนดตัวผู้รู้ให้รู้ในรู้ รู้ลึกในลึกของจิตดวงนี้ รู้ตัวสมมุติ รู้ตัววิมุติ ถ้าเรารู้จักจิตได้อย่างนี้แล้ว สิ่งที่จะมาทำลายสมมุติให้หมดไปจากจิตดวงนี้ เพราะตัวสมมุตินี้เป็นพญามารของตัววิมุติความหลุดพ้น ถ้าจิตดวงนี้ยังหลงสมมุติยังหลงนิยมอยู่ตราบใด คำว่าหลุดพ้นในทางจิตอย่าหวังเลย

หลงรูป หลงนาม เป็นกรรมอะไร
หลงคว้าน้ำเหลว หลงจับ เปลวควันไฟ
หลงสมมุติ จึงหลุด ไปไม่ได้
จะทำให้ ถึงวิมุติ ก็แสนสุดอาลัย

นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายโปรดทราบ เราจะต้องมาดูตัวเหตุตั้งต้นที่จิตดวงนี้ เพราะฉะนั้น การฝึกฝนอบรมในจิตนี้ ให้จิตนี้รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดทั้งสารพัดธรรมและสารพัดกิเลสนั้นเพราะอะไร ธรรมคู่แข่งขันกิเลสและอธรรมคู่นี้มีประจำอยู่ทุกตัวตน แต่ว่าผู้ที่จะมาทำความฉลาดในกระบวนจิตนี้ ต้องอาศัยจิตที่มีความฝึกฝนอบรมไว้ดีแล้ว เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายอย่านิ่งดูดาย ต้องมาทำความฉลาดในกระบวนจิตให้ดีที่สุด คำว่าสมมุติและวิมุตินั้นเป็นคู่แข่งขันซึ่งกันและกัน จึงมีสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า

จะกล่าวกลอนสอนธรรมที่ล้ำลึก
ขอเชิญตรึกตรวจตรองส่องให้แจ้ง
ในเรื่องราวอริยสัจจะดัดแปลง
ให้สิ้นแคลงสงสัยในรากธรรม
เกิดเป็นสัตว์สังขารผ่านกองทุกข์
ดังเดินบุกอยู่ในไฟทุกเช้าค่ำ

ยิ่งแสวงหาสุขทุกข์ยิ่งต่ำ
ด้วยเวรกรรมของสัตว์วิบัติเป็น
แรกก่อขึ้นในครรภ์แต่วันเกิด
โดนระเบิดแต่ทุกข์สุขไม่เห็น
กว่าจะตายแตกดับระงับเป็น
ก็ไม่เห็นความสุข สักเวลา
เกิดมาแก่เกิดมาไข้โรคภัยเบียน
เกิดมาเวียนอยู่ในโลกอันร้อนกล้า
เกิดมาหาทุกข์สุขเฝ้าโศกา
เกิดมาหาความตายให้ย่ำยี
เกิดมาหาความหิวให้หามแห่
เกิดมาแก่ไข้ตายกันป่นปี้
เกิดมาหาเหล่าทุกข์ทับทวี
เกิดมามีพันธุ์พืชยืดยาวไป
รู้ไม่เท่าเหตุเกิดกำเนิดทุกข์
หลงสนุกปรารถนาก่อชาติไว้
อวิชชามาปิดอยู่ไม่รู้นัย
มันหลอกให้เวียนว่ายในโลกา

อวิชชานั้นที่พระพุทธองค์ทรงได้ทำลายตัวนี้ เพราะอะไร เมื่อเราทำลายตัวอวิชชาได้แล้วสังขารก็ดับไป เมื่อสังขารดับไป วิญญาณก็ดับไป เมื่อวิญญาณดับไป นามรูปก็ดับไป เมื่อนามรูปดับไป สฬายตนะก็ดับไป เมื่อสฬายตนะดับไป ผัสสะก็ดับไป เมื่อผัสสะดับ เวทนาก็ดับไป เมื่อเวทนาดับไป ตัณหาก็ดับไป เมื่อตัณหาดับไป อุปาทานก็ดับไป ภพดับไป ชาติดับไป รูปขันธ์ดับไป

เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายอย่านิ่งดูดาย ต้องมาฝึกจิตให้แจ่มแจ้งแทงตลอด สติตามรักษาจิตอยู่ทุกขณะจิต ที่ป้องกันไม่ให้จิตนั้นตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์ เพราะฉะนั้น ขอฟันธงว่าเราต้องทำลายตัวสมมุติให้หมดไป ตัวสมมุตินี้มาบังตัววิมุติ ที่จิตไม่อาจสามารถจะหลุดพ้นได้ ก็เพราะตัวสมมุตินี้ไม่ใช่หรือ ตัวสมมุติตัวนี้ชาวโลกมักจะติดตัวสมมุตินี้มากกว่า ถ้านักปฏิบัติธรรมทั้งหลายไม่ละตัวสมมุติ ไม่มาทำความรู้เท่าทันต่อสิ่งที่ปรากฏขึ้นอยู่ที่

จิตทุกขณะจิต คำว่าให้กำหนดตัวผู้รู้นั้นหมายถึงอะไร หมายถึงการสร้างความฉลาดในกระบวนจิต ให้จิตนั้นมีตัวผู้รู้ รู้ลึกสลับซับซ้อน ที่พยายามให้กำหนดตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิตนั้น เพราะต้องการให้จิตนั้นมีความสว่างไสว ไม่ให้มีตัวอวิชชามาบดบังในจิตนี้อีกต่อไป เพราะฉะนั้น คำว่ากำหนดตัวผู้รู้นั้น ที่กล่าวมาแล้วหลายครั้งหลายคราว ที่ต้องกล่าวย้ำแล้วย้ำอีกเพราะอะไร จิตรู้จักจิต จิตรู้ในจิต จิตรู้แจ้งจิต หมายถึงจิตที่ทำลายตัวอวิชชาให้หมดไปโดยปริยาย เมื่อตัวอวิชชาหมดไปแล้ว จิตนั้นก็เป็นตัววิชชา รู้รอบขอบชิด ไม่มีอะไรจะขวางกั้นได้แม้แต่น้อย การปฏิบัติธรรมรู้แจ้งแทงตลอด เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ต้องรักษาตัวผู้รู้ให้แน่ชัดให้มั่นคง ไม่ให้ตัวผู้รู้กลายเป็นตัวผู้หลง การทำลายตัวสมมุติที่มันยึดติดมานานแสนนานในจิตดวงนี้ ตัวสมมุติที่ปิดบังตัววิมุติไว้นั้นอย่างกับที่เคยได้บรรยายและได้ชี้แจ้งแทงตลอดเป็นขั้นตอนดังนี้ คำว่า

หลงรูป หลงนาม เป็นกรรมอะไร
หลงคว้าน้ำเหลว หลงจับ เปลวควันไฟ
หลงสมมุติ จึงหลุด ไปไม่ได้
จะทำให้ ถึงวิมุติ ก็แสนสุดอาลัย
พระพุทธเจ้า ท่านเข้านิพพาน ท่านเอาพยานที่ไหน
ท่านเอาพยานในตัวท่าน ท่านจึงไม่กลัวอะไร
ก็เพราะอะไร อะไรท่านไม่มี ท่านจึงไม่มีอาลัย

การหลุดพ้นในทางจิตนั้น เพราะจิตนั้นปราศจากตัวสมมุติแล้วปราศจากตัวอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นแล้ว ปราศจากตัวถือเราถือเขาแล้ว ปราศจากตัวกิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียดได้แล้ว เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายจะต้องมีศีล สมาธิ ปัญญาเป็นอาวุธยุทโธปกรณ์ ถ้าผู้รักษาศีลบริสุทธิ์ได้แล้ว กิเลสอย่างหยาบหมดไปโดยปริยาย ถ้าผู้ปฏิบัติธรรมมีสมาธิโดยสมบูรณ์แบบแล้ว หมายถึง

จิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้งแทงตลอดทั้งสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส สมาธิจิตนั้นปราบกิเลสอย่างกลางโดยตรง ปัญญาความรอบรู้ในกองสังขารทั้งหมด รอบรู้ทั้งตัวสมมุติและตัววิมุติ รู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดทั้งสารพัดธรรมและสารพัดกิเลส รู้ซึ้งถึงการกำจัดกิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียดหมดไปโดยปริยาย ผู้มีศีลบริสุทธิ์ กิเลสอย่างหยาบหมดไปโดยปริยาย ผู้ที่เข้าถึงสมาธิ จิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้ง ถ้าจิตเข้าถึงความสงบพบความสว่างกระจ่างแจ้งแล้ว จะทำให้เห็นหนทางให้เกิดปัญญาปรีชาญาณ รอบรู้ในกองสังขาร รู้รอบขอบชิด กิเลสทั้งสามอย่างนั้น กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียดก็ดี คำว่า ธรรมคู่แข่งขันนั้น ศีลดับกิเลสอย่างหยาบโดยสิ้นเชิง หมายถึง ความโลภ ความโกรธจะหมดไปโดยปริยาย สมาธินั้นหมายถึงจิตเข้าถึงความสงบ

พบความสว่างกระจ่างแจ้งดับกิเลสอย่างกลาง คำว่า กามราคะนั้น ถีนมิทธะจิตหดหู่ จิตง่วงเหงาหาวนอน จิตฟุ้งซ่านรำคาญใจ จิตที่มีความสงสัยตกลงใจไม่ได้ นิวรณ์ข้อนี้เป็นกิเลสอย่างกลาง คำว่า กามราคะ รูปราคะ อรูปราคะ ภวราคะ วิภวราคะ อันนี้เรียกว่ากิเลสอย่างละเอียดที่เป็นขั้นตอนดังนี้ ศีลปราบกิเลสอย่างหยาบ สมาธิปราบกิเลสอย่างกลาง ปัญญาปราบกิเลสอย่างละเอียดหมดไปโดยปริยาย รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ที่กิเลสทุกระดับ ที่จะเข้ามาย่ำยีหัวใจดวงนี้ให้แหลกลาญไป ถ้าผู้มีความสมบูรณ์แบบในศีล สมาธิ ปัญญาแล้ว กิเลสเหล่านี้ไม่อาจสามารถที่จะมาทำลายใจให้ล้มเหลวไปได้เลย เพราะฉะนั้น จึงให้สร้างความฉลาดในกระบวนจิตให้มากที่สุด เพราะเราหลงวนเวียนวนว่ายมามากแล้ว หลายภพหลายชาติหลายกัปหลายกัลป์ จึงมีสุภาษิตอีกบทหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

อย่าได้เมามุนหลงกามคุณยศศักดิ์ศฤงคาร
รูป รส กลิ่น เสียงไม่เที่ยงทะนาน
ย่อมเป็นอันตรธานทับถมแผ่นดิน
สังขารทั้งหลายย่อมเกิดแก่ไข้ตายเบียดเบียนอาจิณ
ซ้ำประกอบทุกข์ยากลำบากกายินปราชญ์ติฉินว่าเป็นอศุภัง
ชีวิตแตกดับเน่าเปื่อยย่อยยับปฏิกูลเกรอะกรัง
เลือดหนองไขขางทุกอย่างพึงชังกระดูกเนื้อหนังกลิ่นเหม็นอับอาย
สรรพสัตว์โลกีย์ย่อมเป็นดังนี้ เกิดเกิด ตายตาย
ร้อยพันแสนชาติทายาทวุ่นวายน้ำตาฟูมฟายโศกเศร้ารักกัน
แม้ไม่แห้งไปรวมกันเข้าไว้แต่ละคนหนึ่งนั้น
ก็มากกว่าแม่น้ำในสาครสมุทรอันลึกล้ำสโรธร
ส่วนกระดูกนั้นเล่าก็ได้กลายเป็นเถ้าทับถมดินดอน
นั้นมากกว่ามากซ้ำซากซับซ้อนมากกว่าสิงขรในแผ่นดินดาน
ขึ้นชื่อปุถุชนต้องว่ายเวียนวนในวัฏสงสาร
เจ็บไขว้ายปราณโศกาอาดูรเพราะตัณหาเป็นมูล
ต้องเกลือกกลั้วปฏิกูล
พิษเพลิงลวกรนแห่งสัตว์ทั้งหลายผู้ว่ายเวียนวน
ในวัฏสงสารดังนี้แล

บันทึกครั้งที่ ๔
วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

เพราะฉะนั้น การให้เรามาพิจารณาในเครื่องหมายบวกและเครื่องหมายลบ เครื่องหมายบวกหมายถึงกองทัพธรรม เครื่องหมายลบหมายถึงกองทัพกิเลส อย่าเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์เป็นอย่างเด็ดขาด สุภาษิตที่ให้เราพิจารณาอีกบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า

ดูดวงอาทิตย์จันทร์ แล้วควรหันมาดูเรา
รุ่งเรืองแล้วอับเฉา เฉกเช่นชนในโลกพลัน
เช้าตรู่โผล่ขอบฟ้า ลับเหลี่ยมหล้ายามสายัณห์
หมุนเวียนเปลี่ยนแปรผัน บ่มีผิดชีวิตคน
ทุกข์โศกโรคภัยพาล เหมือนดั่งมารมารานรน
ใดๆในสากล ฤๅเที่ยงแท้แน่นิรันดร์

เพราะฉะนั้นนักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย อย่านิ่งดูดายอีกต่อไปแล้ว ต้องมาบำเพ็ญจิตให้ถึงที่สุดของจิตที่สุดของธรรม เพื่อรู้ธรรม เห็นธรรม แจ้งในธรรม แจ้งในจิต ระมัดระวังให้ดีที่สุด คำว่า ไม่ให้จิตตกเป็นทาสเป็นเชลยนั้นหมายถึง เราจะต้องมาสะสางล้างมลทินให้สิ้นไปจากใจดวงนี้ด้วยมีธรรมเป็นคู่แข่งขันระหว่างตัววิชชาและตัวอวิชชา ระหว่างธรรมและกิเลสทั้งหลาย สิ่งสำคัญที่สุดย้ำแล้วย้ำอีกเพราะอะไร เพราะต้องป้องกันไม่ให้จิตนั้นติดตัวสมมุติ ตัวสมมุตินั้นเป็นข้าศึกใหญ่ที่สุด ที่มันบังจิตเอาไว้ไม่ให้จิตหลุดพ้นคือตัวสมมุติตัวนี้ เราอย่ายึดติดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแม้แต่น้อย การที่ทำให้จิตปล่อยวางได้นั้น เราจะต้องกำหนดตัวผู้รู้ให้ชัดเจน ให้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ถ้าเราทำลายตัวสมมุติได้ตราบใดแล้ว ตัววิมุติความหลุดพ้นจะไปไหนเสียล่ะ ก็อยู่ที่จิตดวงนี้ไม่ใช่หรือที่หลุดพ้น พ้นไปจากกิเลส

อย่างหยาบ พ้นไปจากกิเลสอย่างกลาง พ้นไปจากกิเลสอย่างละเอียดได้นั้น นี่เป็นความฉลาดลึกของดวงจิตที่มีความฉลาดในกระบวนจิต โดยสมบูรณ์ด้วยสติและปัญญาปรีชาญาณ ทำลายความเศร้าหมองของจิตให้หมดไป ความเศร้าหมองของดวงจิตก็คืออวิชชา ที่มันขวางกั้นทางพระนิพพาน หรือขวางกั้นทางหลุดพ้นของจิต เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ที่ต้องเทศน์ย้ำแล้วย้ำอีกเพราะอะไร ที่ให้กำหนดตัวผู้รู้จนรู้ในรู้ รู้ลึกในลึก ปฏิบัติจนมีความสามารถสะสางล้างมลทินให้สิ้นไปจากใจ ล้างความโลภ ความโกรธให้หมดไปจากใจ ล้างความใคร่ในกามให้หมดไป ล้างความเศร้าหมองของใจ ตัวพยาบาทอาฆาตมาดร้าย ที่ฝังในดวงจิตนั้นให้หมดไปโดยปริยาย หมั่นปลุกจิตปลุกใจให้ตื่นขึ้นเสมอไป ไม่ให้จิตซึมทะลึมทะลือ ไม่ให้จิตหดหู่ง่วงเหงาหาวนอน ปลุกจิตปลุกใจให้ตื่นขึ้นอยู่ทุกขณะจิต ไม่ให้จิตหลับใหลและลุ่มหลงเป็นอย่างเด็ดขาด จิตดวงนี้

ที่ให้มาทำความสงบให้มากที่สุดในจิตดวงนี้เพราะอะไร เพราะต้องการทำลายความฟุ้งซ่านรำคาญใจให้หมดไป ทำลายตัววิจิกิจฉาความลังเลสงสัยไม่ตกลงใจได้ให้หมดไป ล้วงลึกไปถึงกิเลสอย่างละเอียดที่ลึกลับสลับซับซ้อน กามราคะ รูปราคะ อรูปราคะ ภวราคะ วิภวราคะ กิเลสอย่างละเอียดนั้น ทั้งกิเลสอย่างหยาบก็ดี ทั้งกิเลสอย่างกลางก็ดี ทั้งกิเลสอย่างละเอียดก็ดี ที่มันเบียดเสียดครอบงำประจำขันธ์มานานแสนนาน นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายอย่านิ่งดูดาย ต้องมาสร้างความฉลาดในกระบวนจิตให้มากที่สุด การที่จะหลุดพ้นจากไปจากสังสารวัฏได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องทำลายตัวสมมุติ ตัวสมมุตินี้มาปิดบังตัววิมุติ หลายภพหลายชาติหลายกัปหลายกัลป์ วนเวียนวนว่ายเวียนตายเวียนเกิด ไม่มีที่สิ้นสุดเลยแม้แต่น้อย เพราะฉะนั้นในชาตินี้เราได้อัตภาพมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์แบบแล้ว เราจะต้องเร่งความ

เพียรทั้งสี่อิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน การแก้อะไรไม่เท่ากับการเรามาแก้ไขในทางจิต ที่ให้สะสางล้างอดีตอนาคตให้หมดไป เหลือแต่จิตที่มีตัวปัจจุบันเท่านั้น จิตที่เป็นปัจจุบันได้นั้นหมายถึงต้องพร้อมด้วยสติ ปัญญาปรีชาญาณ กำหนดตัวผู้รู้ให้ชัดเจน ทำความรอบรู้ด้วยปัญญาปรีชาญาณ สมบูรณ์ด้วยสติตามรักษาจิต สมบูรณ์ด้วยปัญญาความรอบรู้ในกองสังขาร สมบูรณ์ด้วยความเป็นปัจจุบันของจิต สมบูรณ์ด้วยการรักษาจิตด้วยสติปัฏฐานสี่ประการ

เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ต้องเร่งขวนขวาย อย่าให้วันเวลาหมดไปเปล่าๆ เราต้องสร้างคุณธรรมอันล้ำค่า ประดับจิตอยู่ทุกขณะจิต ศีล สมาธิ ปัญญา ที่จะปราบปรามข้าศึกภายในให้หมดไป ที่อธิบายมาหลายหนหลายครั้งแล้ว เรื่องกิเลสอย่างหยาบก็ดี หมายถึง ความโลภ ความโกรธ กิเลสอย่างกลางก็ดี หมายถึง ข้าศึกห้าประการ กามฉันทะ

พยาปาทะ ถีนมิทธะ อุทธัจจกุกกุจจะ วิจิกิจฉา เหล่านี้เป็นต้น มีกลอนสอนใจไว้ว่า

ความดีใจเสียใจได้คู่กัน สิ่งสำคัญนั่นคือเส้นวิถี
ถ้าเดินผิดหนทางห่างกายี จิตหมดที่พึ่งพาอาศัยเลย
ขอทุกท่านจงสร้างทางกุศล อย่าทำตนเกียจคร้านพาลเมินเฉย
การฝึกหัดจิตใจให้ชินเคย แน่นักเอยเสวยทรัพย์นับด้วยบุญ

เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายโปรดทราบ ถ้าทุกท่านต่างมาทำความฉลาดในกระบวนจิต ระมัดระวังจิตไม่ให้ติดตัวสมมุติและติดตัวนิยม ระมัดระวังต้องกำหนดตัวผู้รู้ให้ชัดเจน ต้องปฏิบัติธรรมจนสร้างความเป็นอิสรภาพได้ในทางจิต ไม่ให้จิตตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์เป็นอย่างเด็ดขาด ที่เทศน์ย้ำแล้วย้ำอีกเพราะอะไร ต้องการให้สตินั้นตามเตือนจิต ตามรักษาจิต ตามระมัดระวังจิต ป้องกันไม่ให้ตัวอวิชชามาครอบครองดวงจิต ให้จิตต้องตก

เป็นทาสเป็นเชลย เพราะฉะนั้น เราไม่ต้องดูที่อื่น ดูปัจจุบันนี้ ที่เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนาได้นี้ ก็เนื่องจากเราได้มีบุญแต่ชาติปางก่อนหนหลังไม่ใช่หรือ จึงได้อัตภาพนี้มาเป็นมนุษย์ สัตว์เดรัจฉานที่มีในโลกนี้มากมายหลายชนิดด้วยกัน ทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์โผผินบินในอากาศมากมีมากมายหลายชนิด สัตว์เหล่านั้นก็มาจากคน เพราะในชาติปัจจุบันถ้าคนไหนทำไม่ดีผิดศีล ผิดธรรม ก็จะต้องเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรมได้เลย น่ากลัวที่สุดถ้าทุกคนไม่มาฝึกจิตฝึกใจให้ใจมีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ถ้าใจดวงนี้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ได้แล้วใจดวงนี้มีความสมบูรณ์ด้วยคุณธรรมอันล้ำค่า ที่ปรากฏในดวงจิตนี้อย่างซาบซึ้งถึงจิตถึงใจ สว่างไสวในตัวธรรมาภิสมัยที่ประดับอยู่ในจิตใจนี้อย่างซาบซึ้ง ปฏิบัติจนทำลายตัวสมมุติที่มาขวางกั้นทาง

พระนิพพาน คือตัวสมมุตินี้ไม่ใช่หรือที่มาปิดบังตัววิมุติเอาไว้ เมื่อเรารู้ได้อย่างนี้แล้ว เราต้องรีบเร่งปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรม เพื่อให้แจ่มแจ้งในธรรมในจิตนี้

ขอย้ำอีกคำหนึ่งว่า ถ้าตัวสมมุตินี้หมดไปจากจิตเมื่อใด ตัววิมุติความหลุดพ้นก็ปรากฏอยู่ในจิตตราบนั้น เมื่อจิตปราศจากตัวสมมุติแล้ว จิตเข้าถึงธรรมได้แล้ว จิตเข้าถึงความรู้ซึ้งถึงแก่นแท้แน่ชัดได้แล้ว จิตมีความฉลาดในกระบวนจิตได้แล้ว ปฏิบัติจนจิตนั้นเข้าถึงหลักชัยโดยแท้จริง ทำลายตัวสมมุติให้หมดไปจากใจดวงนี้ เมื่อสมมุติหลุดไปจากใจดวงนี้แล้ว ตัววิมุติความหลุดพ้นจากจิตดวงนี้ จิตดวงนี้ประกาศอิสรภาพได้อย่างแยบยลแยบคาย จิตดวงนี้สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิปัญญา ปล่อยวางได้ จิตนั้นจะว่างด้วยมีตัวผู้รู้เป็นหลักชัย ปฏิบัติจนอวิชชาดับไป สังขารดับไป วิญญาณดับไป นามรูปดับไป สฬายตนดับไป ผัสสะดับไป

เวทนาดับไป ตัณหาดับไป อุปาทานดับไป ภพดับไป ชาติดับไป รูปขันธ์ดับไป เป็นนิพพานัง ปรมัง สูญญัง เป็นนิพพานัง ปรมัง สุขัง เหมือนสมความปรารถนาทุกประการ ขอบุญจงดลบันดาลให้นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ให้ปฏิบัติธรรมให้จิตสมบูรณ์ด้วยธรรม เข้าถึงธรรมเข้าถึงจิตอย่างซาบซึ้ง ปราศจากความมัวหมองทั้งหลายทั้งปวง ไม่มีสิ่งที่เป็นมลทินของใจอีกแล้ว จิตมีธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างร้อยเปอร์เซ็นต์ กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียดหมดไปจากใจดวงนี้ ให้เป็นจิตตานุภาพโดยสิ้นเชิง ประกาศอิสรภาพอย่างซาบซึ้ง ปฏิบัติจนสมบูรณ์ด้วยสติ ปัญญา ปรีชาญาณ มีสติตามรักษาจิตอยู่ทุกขณะจิต มีความรอบรู้ในกองสังขารอยู่ทุกขณะจิต มีความฉลาดในกระบวนจิตอยู่ทุกขณะจิต กำหนดตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิต เมื่อจิตสมบูรณ์แบบได้อย่างนี้แล้ว ก็เป็นอันว่าวัฏสงสารสิ้นสุดกันไปอย่างไม่มีปัญหา

คาใจอะไรทั้งสิ้น จิตนั้นสมบูรณ์ด้วยคุณธรรมอันล้ำค่า สมบูรณ์ด้วยความรู้เท่าทันอันล้ำค่า สมบูรณ์ด้วยความเป็นอิสระในทางจิตอันล้ำค่า สมบูรณ์ด้วยมีคุณธรรมประดับจิตใจอันล้ำค่า สมบูรณ์ด้วยจิตตานุภาพอันล้ำค่า สมบูรณ์ด้วยอมตธรรมอันล้ำค่า เพราะเหตุนั้นนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายต้องสร้างสติ ปัญญาปรีชาญาณชี้ให้เห็นแล้วว่าเมื่อสมมติหลุดไปจากใจดวงนี้ ตัววิมุติความหลุดพ้นในจิตดวงนี้ ก็ปรากฏอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งแทงตลอด เหมือนสมความปรารถนาทุกประการ ชิตังเม ชิตังเม ชิตังเม เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว

บันทึกครั้งที่ ๕
วันที่ ๙ ก.พ. ๒๕๕๖

ธรรมาภิสมัยวิลัยเลิศประเสริฐสุดเป็นดวงธรรมอันล้ำค่า เป็นการบำเพ็ญจิตให้เข้าถึงธรรมาภิสมัยอย่างแท้จริง ธรรมาภิสมัยทุกบททุกตอนที่ปรากฏในทางจิตอย่างซาบซึ้ง โดยทำให้จิตนั้นเป็นจิตตานุภาพได้อย่างแยบยลแยบคาย การบำเพ็ญในทางจิตนั้นต้องย้ำแล้วย้ำอีก เพื่อให้จิตมีความฉลาดในดวงจิตที่จะทำให้จิต เกิดพลังธรรมและพลังจิตได้นั้น ให้กำหนดตัวผู้รู้ รู้ในรู้ รู้ลึกในลึกนั้น เพราะต้องการให้มีความฉลาดในกระบวนจิตอยู่ทุกขณะจิต ให้ประคับประคองดวงจิตนี้ ให้ตั้งอยู่ในปัจจุบันอย่างแยบยลแยบคาย ให้มาทำลายตัวพญามารของจิตอยู่ทุกขณะจิต อาทิเช่น อดีตและอนาคตนั้น หรือตัวกิเลสอย่างหยาบก็ดี กิเลสอย่างกลางก็ดี กิเลสอย่างละเอียดก็ดี ที่มายึดครอง

ในดวงจิตนี้มาหลายภพหลายชาติหลายกัปหลายกัลป์ เพราะฉะนั้น การที่ให้มารู้เท่าทันต่อการเกิดขึ้นอยู่ทุกขณะเพราะอะไร เพราะต้องการให้มาสร้างคุณธรรมอันสูงส่งให้เป็นสมบัติของจิตนี้อยู่ทุกขณะจิต ที่เทศน์ย้ำแล้วย้ำอีกเพราะอะไร เพราะต้องการเตือนนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายไม่ให้ยึดติดต่ออะไรทั้งหมดที่เป็นอุปาทานขวางกั้นที่ไม่ให้ปรากฏธรรมาภิสมัยได้ เพราะจิตที่ขาดการบำเพ็ญติดต่อต่อเนื่อง กำหนดตัวผู้รู้ต่อเนื่อง กำหนดตัวปัจจุบันต่อเนื่อง ถ้าเราฝึกจิตได้ถึงขั้นนี้ จิตนั้นจะเกิดเป็นมหาพลัง เข้ามาสะสางล้างมลทินให้สิ้นไปจากใจ เพราะฉะนั้น ที่เทศน์ย้ำแล้วย้ำอีกให้ทำความฉลาดในกระบวนจิตเพราะอะไร ศึกใหญ่ระหว่างฝ่ายธรรมและฝ่ายกิเลส สิ่งที่ชัดเจนที่สุด คำว่ากำหนดตัวผู้รู้นั้น รู้ในการละกิเลสให้หมดไป รู้จักการระวังจิตไม่ให้ตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสทั้งหมดกิเลสอย่างหยาบก็ดี ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ

กิเลสอย่างกลางก็ดี ได้แก่ นิวรณ์ธรรมทั้งห้าประการ กามฉันทะ ที่เกิดในดวงจิตนี้ก็ดี พยาปาทะ ที่เกิดในทางจิตก็ดี ถีนมิทธะ ความหดหู่ง่วงเหงาหาวนอนในทางจิตก็ดี ความฟุ้งซ่านรำคาญต่างๆ ในจิตก็ดี ความสงสัยตกลงใจไม่ได้ก็ดี สิ่งเหล่านี้ต้องเทศน์ย้ำแล้วย้ำอีกเพราะอะไร เพราะต้องการให้นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ให้มาทำความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติธรรมในทางปฏิบัติธรรม ให้มีความฉลาดในกระบวนจิตอยู่ทุกขณะจิต ที่จิตของผู้ใดบำเพ็ญได้เข้าถึงตัวผู้รู้โดยแท้จริง รู้จักการละกิเลสให้หมดไปจากใจของเรา รู้จักการระมัดระวังพญามารทุกระดับ ไม่ให้เข้ามาสิงสู่อยู่ด้วยในจิตดวงนี้ เพราะฉะนั้น การกำหนดตัวผู้รู้ให้ชัดเจน อาทิเช่น ให้มีตัวผู้รู้ ละกิเลสอย่างหยาบก็ดี กิเลสอย่างกลางก็ดี กิเลสอย่างละเอียดก็ดีให้หมดไปจากใจดวงนี้ มีมหาสติปัฏฐานสี่ประการอย่างเต็มความภาคภูมิ ที่จะทำให้จิตนั้นเป็นจิตตานุภาพได้

อย่างแยบยลแยบคาย มีตัวผู้รู้อยู่ทุกขณะจิต มีสติตามรักษาจิตอยู่ทุกขณะจิต มีปัญญาความรอบรู้อยู่ทุกขณะจิต มีความเพียรอยู่ทุกขณะจิต มีความอดทนอยู่ทุกขณะจิต มีความจริงใจจริงจังอยู่ในการปฏิบัติธรรมอยู่ทุกขณะจิต มีอธิษฐานปารมีอยู่ทุกขณะจิต ยกตัวอย่างมาให้เห็น อาทิ เช่นว่า การปฏิบัติธรรมเดี๋ยวนี้ เราจะต้องกำหนดตัวผู้รู้รอบขอบชิด เพื่อให้จิตประกาศอิสรภาพได้อย่างแยบยลแยบคาย จะไม่ให้จิตตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์เป็นอย่างเด็ดขาด เพราะฉะนั้น การกำหนดตัวผู้รู้อย่างชัดเจนนั้น ที่มีสติตามเตือน ตามระมัดระวัง ตามรักษาในดวงจิตของผู้ปฏิบัติธรรมนั้น ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้จิตนั้น เป็นจิตตานุภาพได้อย่างซาบซึ้งถึงธรรม นำชัยชนะมาสู่ดวงจิตนี้อย่างซาบซึ้งถึงธรรม นำชัยชนะมาสู่ดวงจิตนี้อย่างซาบซึ้งถึงใจ จิตดวงนี้ที่มีความรู้ที่สุดก็มีความหลงที่สุดเช่นเดียวกัน

เพราะฉะนั้น การฝึกสติ การบำเพ็ญธรรมในมหาสติปัฏฐานสี่ประการก็ดี ที่ได้อธิบายไว้ในมติธรรมล้ำค่าไว้แล้วนั้นเป็นส่วนหนึ่งของธรรมาภิสมัย แต่ในเรื่องของการปฏิบัติธรรม รวมธรรมนำจิตเข้าถึงจุดที่สุดของจิตนั้นเพราะอะไร เพราะต้องการชี้ให้เห็นสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในทางจิต การปฏิบัติธรรมในทางจิตนั้น เป็นของละเอียดอ่อนมาก เพราะฉะนั้น ต้องสวนทางกับกิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิ อุปาทาน เพื่อไม่ให้ฝังจิตฝังใจแม้แต่น้อย ให้สะสางล้างมลทินให้สิ้นไปจากใจ จะเป็นกิเลสอย่างหยาบก็ดี กิเลสอย่างกลางก็ดี กิเลสอย่างละเอียดก็ดีที่มันมาสิงสู่อยู่กับดวงจิตนี้ มาหลายภพหลายชาติหลายกัปหลายกัลป์นั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้ทรงเปล่งพระอุทานว่า เราตถาคตเป็นชาติสุดท้ายของเราตถาคตแล้ว ไม่มีวัฏสงสารวนเวียนวนว่ายกับเราตถาคตได้อีกแล้ว ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเราตถาคต

ปลดเปลื้องมลทินให้สิ้นไปจากใจเราตถาคตในชาตินี้ จะเป็นกิเลสอย่างหยาบก็ดี กิเลสอย่างกลางก็ดี กิเลสอย่างละเอียดก็ดี หมดสิ้นไปจากใจดวงนี้เป็นอย่างแน่แท้ คำว่า แปรปรวน รวนเร ไม่มีกับเราตถาคตได้อีกแล้ว วัฏสงสารสิ้นสุดกันไปแล้ว เพราะฉะนั้นที่แสดงธรรมยกตัวอย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อให้นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย มาเดินตามรอยเราพระตถาคต ให้ปฏิบัติจนจิตหมดมลทินโทษทั้งปวง จิตนี้เป็นจิตตสมังคี เป็นจิตที่เข้าถึงอมตธรรมได้อย่างหน้าชื่นตาบาน อมตธรรมปรากฏในดวงจิตนี้โดยอาศัยการปฏิบัติธรรมตามขั้นตอนของดวงจิตตลอดมา ล้างมลทินในดวงจิตนี้ตลอดมา ที่มันฝังจิตฝังใจ จนทำให้จิตนั้นตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์อย่างน่าหวาดเสียว

เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ต้องมาเสริมสร้างพลังจิตและพลังธรรม ระมัดระวังดวงจิต

ไม่ให้ตกเป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์อีกแล้ว ให้ประกาศอิสรภาพในทางจิต ให้ปรับปรุงจิตเป็นจิตตานุภาพ เป็นธรรมานุภาพในทางจิต เรียกว่าจิตเข้าถึงธรรมานุภาพได้อย่างแยบยลแยบคาย จิตนั้นจะพ้นไปจากสังสารวัฏนี้ เข้ามาถึงตัวอมตธรรมโดยแท้จริง จิตนั้นจะเป็นจิตประกาศชัยชนะได้อย่างซาบซึ้งเป็นอย่างดียิ่งเรียกว่า ปฏิบัติจนชนะจิตของตัวเองได้ ถ้านักปฏิบัติธรรมทั้งหลายปฏิบัติจนจิตเข้าถึงธรรม นำธรรมเข้าถึงจิตได้ จนจิตนั้นทำลายตัวสมมุติได้ ซึ่งในจิตนั้นมีตัวผู้รู้อย่างเต็มความภาคภูมิ ซึ่งจิตนั้นไม่มีตัวสมมุติในจิตอีกแล้ว จิตนั้นก็จะได้มีมหาสมบัติอันยิ่งใหญ่ไพศาล คือตัววิมุติความหลุดพ้นจากสังสารวัฏนี้เหมือนสมความปรารถนาทุกประการ

เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย อย่านิ่งดูดาย รีบขวนขวายมาบำเพ็ญในทางจิต ให้ยกฐานะของจิตนั้นเป็นจิตตานุภาพโดยสวัสดิภาพ พ้นจากการ

เป็นทาสเป็นเชลยของกิเลสและอารมณ์ตั้งแต่ชาตินี้เป็นต้นไป จิตนั้นจะเป็นจิตหลุดพ้นไปจากสังสารวัฏนี้เหมือนสมความปรารถนาทุกประการ ขอบุญจงบันดาลให้นักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ที่ปฏิบัติจริง รู้จริง เห็นจริงแจ้งในจิต แจ้งในธรรม มีธรรมาภิสมัยที่ประดับดวงจิตนี้อย่างซาบซึ้งถึงอมตธรรม โดยจิตนั้นที่ได้สะสางล้างมลทิน จนจิตนั้นสมบูรณ์ด้วยจิตตานุภาพ สมบูรณ์ด้วยธรรมานุภาพ เหมือนสมความปรารถนาทุกประการเพราะฉะนั้น นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายอย่านิ่งดูดายให้รีบเร่งในการปฏิบัติธรรม รู้ธรรม เห็นธรรมแจ้งในธรรม แจ้งในจิต ท่านจะได้พ้นไปจากสังสารวัฏนี้อย่างสมความปรารถนาทุกประการเทอญ เอวัง

นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาส
ในบริเวณพุทธอุทยานฯ

คุณศิริพร สวิงคูณ
เป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์ เพื่อเป็นธรรมบรรณาการ
แด่ ท่านสาธุชนทุกท่านที่สนใจในธรรม

รูปที่หน้าปกในเป็นปางต่างๆ ในบริเวณพุทธอุทยานฯ วัดชากใหญ่นี้

โดยพระอาจารย์ธรรมรัติ ธมฺมรโต เป็นผู้แสดงธรรมเทศนา ประกอบเนื้อเรื่องของแต่ละปาง ทุกปาง จารึกไว้บนแผ่นศิลามีเนื้อหา สาระธรรม ที่ประทับใจแด่พุทธศาสนิกชนที่มาทัศนศึกษา จะได้รับความรู้ความเข้าใจและได้นำธรรมไปประพฤติปฏิบัติ เป็นสิริมงคลในชีวิตของสาธุชนทุกท่าน

ขอให้ผู้ที่ได้มาทัศนศึกษาในพุทธอุทยานฯ วัดชากใหญ่นี้ทุกท่านจงประสพแต่ความสุข ความเจริญในทางธรรมยิ่งๆ ขึ้นไป สาธุๆ

นายสัตวแพทย์อารักษ์ ชัยกุล

ผู้บันทึกธรรมในพุทธอุทยานฯ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๕

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
44/16-17 ถ.เลี่ยงเมืองนนทบุรี ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี
โทร. 0 2525 4807-9 โทรสาร 0 2525 4855

แผนที่

พุทธอุทยานนานาชาติ มหาปทุมวิทยา ญาณสัมปันโน พลิ้ว

จันทบูรพาทิศ ร่มรื่นชื่นชีวันสถาน

